

К. Р. Іляшенко

ГЛОБАЛЬНА МЕРЕЖЕВІЗАЦІЯ ТА ЛАНЦЮГИ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ В ЕКОНОМІЧНОМУ ЗРОСТАННІ КРАЇН

У статті розглянуто змістовні характеристики ланцюгів доданої вартості, виділено основні цілі розвитку глобальних ланцюгів доданої вартості. Порівняно характеристики різних типів національних економік. Наведено переваги мережевого типу економіки, переваги від залучення до глобальних ланцюгів доданої вартості. Показано залучення різних країн у глобальні ланцюги доданої вартості. Охарактеризовано різні галузі та їхні показники у ланцюгах доданої вартості. Розроблено кореляційний аналіз впливу валової доданої вартості на економічні показники (Україна). Визначено, які економічні показники мають позитивний вплив на валову додану вартість. Охарактеризовано участь України у глобальних ланцюгах доданої вартості. Наведено дані доданої вартості за витратами виробництва підприємств за видами економічної діяльності в Україні.

Ключові слова: глобальні ланцюги доданої вартості, мережевізація, мережева економіка, кореляційний аналіз, валова додана вартість.

Вступ. Глобальні ланцюги доданої вартості (ГЛДВ) – це послідовність усіх виробничих процесів, що виконуються в різних країнах на різних підприємствах, які здійснюють свою діяльність шляхом об'єднання в єдину мережу, в результаті чого всі учасники ГЛДВ створюють додану вартість.

В основу глобальних економічних мереж закладено переваги глобалізації, при якій виробництво здійснюється шляхом фрагментації, тобто поділом на виробничі блоки, задля оптимізації використання ресурсів. Глобальні економічні мережі останніми роками набули актуальності, через те що економічна діяльність країн (як міжнародна, так і національна) зазнала змін у формах вираження (щоб отримати глобальне конкурентне лідерство). Глобальні ланцюги доданої вартості є рушійною силою зростання економік країн та світової економіки в цілому, також це важливий чинник, завдяки якому виникає якісне функціонування виробництва та міжнародної торгівлі багатьох учасників світового ринку – як розвинених країн, так і країн зі зростаючою економікою.

Дослідження українських та зарубіжних науковців у сфері ланцюгів доданої вартості та фрагментації виробництва показують, що поширюється тенденція інтеграції ТНК у виробничі мережі та участь у глобальних ланцюгах доданої вартості. Особливості розвитку мереж та глобальних ланцюгів доданої вартості досліджували відомі науковці. Зокрема Бусарева Т. Г. [5], Зюзь Д. В. [6] досліджували функціонування мережевої економіки, її вплив на розвиток економіки в цілому, сутність та чинники розвитку економічної системи. Вплив глобальних ланцюгів доданої вартості на українську індустрію інформаційних технологій було досліджено у працях Самойленко Л. Б. [4]. Питанням можливості глобальних ланцюгів створення вартості для малого та середнього бізнесу, механізмами активізації участі вітчизняних експортерів у глобальних ланцюгах доданої вартості займалися Гужва І. Ю. [15], Бортнікова Л. П. [13]. Праці Черкас Н. [10] присвячені дослідженню концепції глобальних мереж та ланцюгів створення вартості. У працях іноземних науковців, таких як Lin Jones, Meryem Demirkaya and Erika Bethmann [1], висвітлено ряд питань: поняття та підходи до аналізу глобального ланцюга доданої вартості – розглянуто моделі ланцюга цінностей, основні глобальні аналітичні підходи до ланцюжка вартості, досліджено структуру управління ланцюгами поставок, розглянуто ланцюги доданої вартості на прикладі конкретних продуктів та галузей. У роботах Faezeh Raei [7] розглянуто питання глобальних ланцюгів доданої вартості, їх переваги, причини участі країн у них, досліджено інтенсивність зв'язків у світі у сфері ГЛДВ, показано найбільші глобальні мережі поставок, а також участь у ГЛДВ та економічні переваги від цього, описано методичку розрахунків основних показників. Susana Vieira, Renato G. Flores Jr., Maria Paula Fontoura [9] дослідили питання еволюції світової виробничої фрагментації, зокрема, мережі торгівлі з доданою вартістю, світові торговельні мережі, проаналізувати дані мереж світових користувачів та постачальників. Stefan Pahl, Marcel P. Timmer [11] розглянули питання глобальних ланцюгів доданої вартості під кутом економічного оновлення, поняття доданої вартості та зайнятості в експорті, дослідили внутрішні ланцюги вартості в експортному виробництві, здійснили вимірювання доданої

вартості та зайнятості в експорті. Liena Kano, Eric W. K. Tsang, Henry Wai-chung Yeung [2] розглянули поняття глобальних ланцюгів доданої вартості на основі різних досліджень, зробили класифікацію всіх досліджень у рамках глобальних ланцюгів доданої вартості, пояснили організацію виробничих мереж на основі економічної сили покупців-гігантів, пояснили, що таке міжфірмове управління.

Водночас при достатній кількості досліджень, проведених різними науковцями, немає чіткого пояснення, чи дійсно країни з різним економічним становищем можуть отримувати однакові можливості та переваги від участі у глобальних ланцюгах доданої вартості; чи дійсно більшість економік країн потребують переходу до мережевого типу економіки; як різні економічні показники впливають на валову додану вартість; стан та залучення України до глобальних ланцюгів доданої вартості.

Метою статті є дослідження розвитку ланцюгів доданої вартості та мережевізації виробництва, Україна в глобальних ланцюгах доданої вартості, аналіз результатів окремих галузей у ланцюгах доданої вартості.

Виклад основного матеріалу. Ланцюги доданої вартості та глобальні виробничі мережі у сучасному світовому економічному просторі набули форми генератора руху товарів та послуг, поширення інновацій, збільшення інвестицій.

Мережевізація – процес відтворення суспільного продукту, що відображається у збільшенні кількості обсягів іноземного інвестування, фрагментації виробництва (поділу на блоки), поширенні цифровізації виробництва та управління, у виробничо-логістичній діяльності, крім цього, це процес створення та подальшого використання децентралізованих систем управління мережевого типу.

Ланцюги доданої вартості (ЛДВ) – це процес, що дає змогу описати весь цикл створення нової продукції, послуг, тобто – всі етапи діяльності на шляху до створення кінцевої продукції. Ланцюг вартості може включати вторинну або допоміжну діяльність, якщо вона сприяє та допомагає основним видам діяльності. Фрагментація виробництва і поширення значення глобальних ланцюгів вартості пов'язані з тим, що виробнича діяльність по ланцюгу вартості все частіше здійснюється різними компаніями та організаціями, що знаходяться у різних країнах. В результаті цього міжнародні трансакції, пов'язані з глобальними ланцюгами вартості, стали важливим аспектом транскордонної торгівлі [1, с. 3].

Виділяють три основні виміри товарних ланцюгів і мереж:

1. Структура введення-виведення (набір продуктів і послуг, поєднаних разом у послідовній економічній діяльності з додаванням вартості).

2. Територіальність, яка стосується просторової конфігурації різних учасників, таких як концентрація виробничих та розподільних мереж.

3. Структура управління – відображає повноваження та владні відносини всередині ланцюга, які визначають розподіл та потоки матеріалів, капіталу, технологій, знань у них.

Товарні ланцюги визначають як «набори міжорганізованих мереж», що згруповані навколо одного товару чи послуги, що пов'язують між собою домогосподарства, підприємства [2]. На управління ГЛДВ впливають такі характеристики: обмежена раціональність, обмежена надійність, когнітивні ухили, підприємницька орієнтація (рисунок 1).

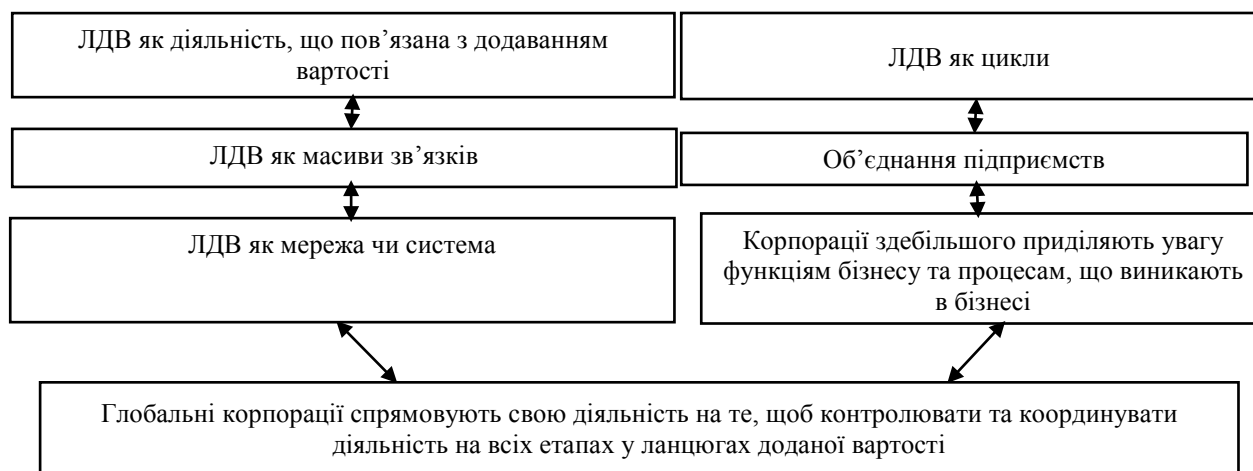


Рисунок 1 – Змістовні характеристики ланцюгів доданої вартості

Складено за: [3, 4]

Основними цілями розвитку ланцюгів доданої вартості є [3, с. 12–13, 4, с. 2–3]:

- 1) збільшення доходу тих, хто приєднаний до різних ланок доданої вартості;
- 2) збільшення виробництва товарів у різних країнах (в тому числі в країнах зі зростаючою економікою);
- 3) доходи в сільських районах, адже люди будуть зайняті та отримуватимуть дохід;
- 4) чим більше країн буде залучатися до ланцюгів доданої вартості, тим багатшим буде населення у різних країнах завдяки створенню робочих місць;
- 5) безпосередня участь країни у виробництві товарів, які вона імпортує, що дасть змогу скоротити витрати, які зазвичай ведуться в іноземній валюті;
- 6) розвиток малих і середніх підприємств шляхом розвитку їх виробничого процесу та в подальшому – залучення до різних етапів діяльності глобальних ланцюгів доданої вартості;
- 7) покращення світової екології. Задля досягнення цієї мети необхідно здійснювати моніторинг і контроль за діяльністю ланцюгів доданої вартості;
- 8) об'єднання підприємств як усередині країни, так і з інших країн в єдину скоординовану мережу, адже важливим чинником ЛДВ є світові виробничі ланцюги (таблиця 1).

Таблиця 1 – Порівняльна характеристика національних економічних систем за організаційно-економічними ознаками

Ознаки	Традиційна ринкова економіка	Мережева економіка	Змішана економіка
На що спрямована діяльність	Вільне підприємництво, досконала конкуренція, переважно приватна форма власності	Пошук різних шляхів вирішення проблем	Виражається у поєднанні приватної та державної форми власності, ринку
Цінність продукції	Цінні через необмежений потенціал виробників, також різноманітність продукції та попиту	Цінні через множинність продукції	Цінні через необмежений потенціал виробників, але держава здійснює регулювання окремих галузей економіки шляхом прогнозування, планування
Час поширення продукції	Поширюється відносно швидкими темпами	Поширюється у відносно короткі терміни	Поширюється відносно швидкими темпами
Забезпечення збільшення прибутку та віддачі після реалізації продукції	Для всієї держави, адже зміцнюється національна валюта шляхом відповідності між оборотом товарної і грошової маси в країні, що зупиняє інфляційні процеси	Бере участь уся мережа та її учасники	Прибуток отримують як держава (шляхом податкової системи), так і підприємства. Державний розподіл доходів та ресурсів
Ціноутворення	Ціна формується за рахунок середньої ціни товару за певний проміжок часу, також з урахуванням попиту і пропозиції	Шляхом інверсії	Ринкове ціноутворення (державне регулювання цін)
Бюрократичні процедури	Обмежене втручання органів влади	Не обов'язкова	Вагомий вплив державного регулювання
Вплив посередників	Несуттєвий	Несуттєвий або взагалі не впливають	Держава та профспілки впливають суттєво
Мобільність здійснення операцій	Мобільність висока через незначні бюрократичні процедури	Мобільність висока за рахунок прямих рівноправних зв'язків	Через суттєвий вплив держави та профспілок мобільність не така висока
Застосування інновацій	Зростання інновацій	Зростання оригінальності та творчості	Зростання інновацій

Складено за: [5, с. 10–11, 6, с. 5–8]

Основним завданням будь-якої економічної системи є ефективна діяльність усіх інститутів та правильне використання природних обмежених ресурсів. Міжнародні мережі є тим механізмом, який створює вартість у процесі виробництва продукції.

Для окремих фірм участь у глобальних ланцюгах цінностей дає можливість отримання доступу до інформації, відкриття нових ринків і створення можливостей для навчання та набуття нових навичок. ГЛДВ позитивно впливають на продуктивність через те, що деякі частини виробництва передислоковуються в межах ГЛДВ через різні канали [7, с. 11]. Промисловість є важливою складовою будь-якої економіки. Адже промисловість – це зазвичай високотехнологічні галузі, що мають вагомий вплив на розвиток продуктивних сил. Для того щоб оцінити участь промисловості у ГЛДВ у країнах з неоднозначними умовами розвитку після 1990-х років та з переходом цих країн від планової економічної системи до ринкової, слід проаналізувати промисловість як важливу складову кожної країни, яка має потенціал до науково-технічного розвитку та розвитку інновацій (рисунок 2).

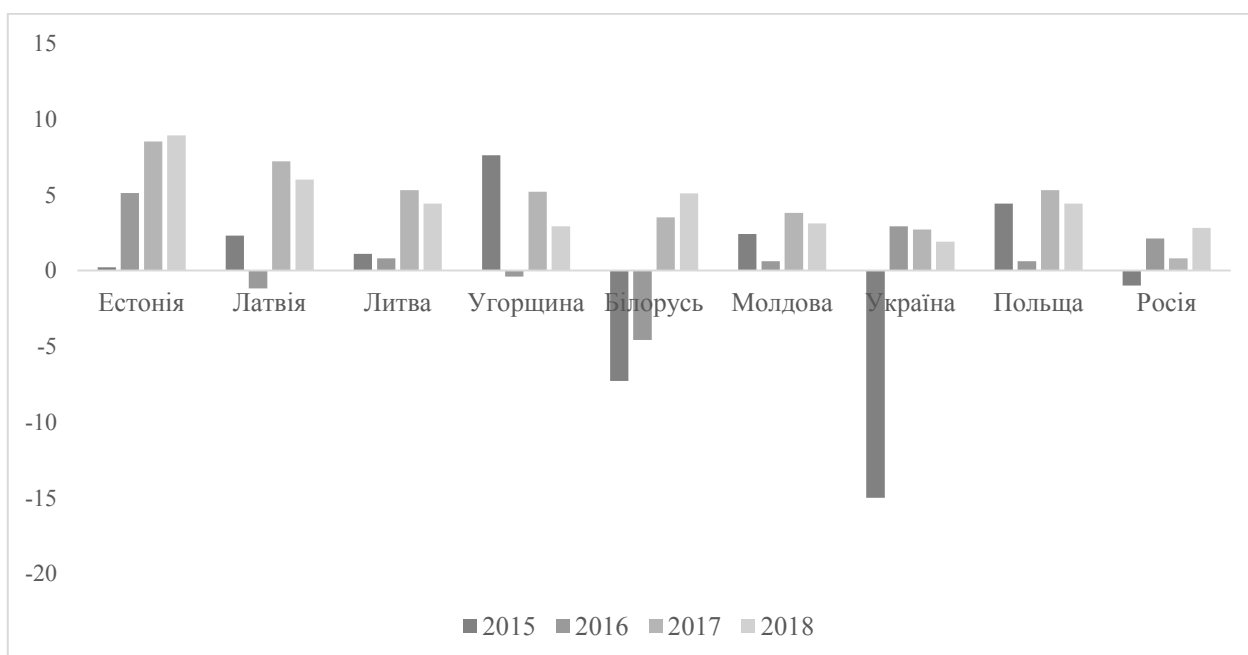


Рисунок 2 – Промисловість (включаючи будівництво), додана вартість у %

Складено за: [8]

Таким чином, зображені на рисунку країни по-різному залучені до ланцюгів доданої вартості. Лідером серед цих країн є Естонія. Через пасивну політику Росії щодо ГЛДВ вона має низькі показники порівняно з набагато меншими європейськими країнами, такими як: Польща, Литва, Україна. Країни з більшою залученістю до ланцюгів доданої вартості мають вищий дохід на душу населення, а також інвестиції та людський капітал (що представлений висококваліфікованими працівниками), продуктивність праці.

Країни, об'єднані спільною мережею, мають такі складові: ступінь вузлів, кількість торгових партнерів країни, сили вузлів (тобто інтенсивність торгових відносин країни). Розрахунок мережових заходів підключення має вагоме значення, тому що вони дають змогу ідентифікувати партнерів підключення та ключових концентраторів всередині мережі [9, с. 5–6]. Виокремлюють два елементи, які є основними в мережі: вузли – країни, які доступні в рамках WIOD (world input-output database), а також двостороння торгівля потоками доданої вартості серед вузлів. Ланцюг доданої вартості відображає вертикальну послідовність подій, що в подальшому приводять до виробництва кінцевого продукту, та містить різні заходи – маркетингові, логістичні, аутсорсингові, франчайзингові та інші. На всіх етапах створення доданої вартості визначальними є наявність критичних ресурсів, людського капіталу, інфраструктура, сфера послуг [10, с. 62–64].

Виробництво для світових ринків вимагає підвищення точності та дотримання стандартів якості продукції, що, в свою чергу, вимагає автоматизації виробничих процесів. Інтеграція до ГЛДВ

збільшує частку доданої вартості. Внутрішня додана вартість в експорті є складовою внутрішньої діяльності кількох фірм у багатьох галузях [11, с. 1–4].

Оскільки обробна промисловість поєднує велику кількість галузей: машинобудування, швейну, целюлозно-текстильну, чорну та кольорову металургію, переробку сировини, нафтопереробку, хімічну, деревообробну, тож слід проаналізувати світовий рівень доданої вартості цієї галузі відносно сфери послуг (адже сфера послуг є невід'ємною частиною майже кожної галузі) і світового рівня ВВП.

Сфера послуг переважає над обробною промисловістю, адже це вся економічна діяльність, що пов'язана з наданням певних послуг – це банківська діяльність, оптова та роздрібна торгівля, медицина, освіта, транспорт, логістика, фінансова діяльність, освіта, розваги. Ці всі види послуг є дуже поширеними серед людей, ними користуються всі.

Глобальні ланцюги доданої вартості впливають на різні економічні показники, такі як: темпи зростання експорту, темпи зростання світового ВВП, вищий рівень ВНД, зростання продуктивності праці, скорочення рівня бідності (за рахунок створення нових робочих місць, відкриття компаній у країнах, що розвиваються), також це, в свою чергу, приводить до зростання достатку у населення, зростання прямих іноземних інвестицій, підвищення продуктивності праці за рахунок розвитку технологій на виробництві та раціональна організація виробничого процесу, розвитку інновацій, нових знань, зростання частки імпортних ресурсів, зростання частки вітчизняної доданої вартості в експорті, зростання прямих іноземних інвестицій за рахунок розвитку ланцюгів постачань (рисунок 3).

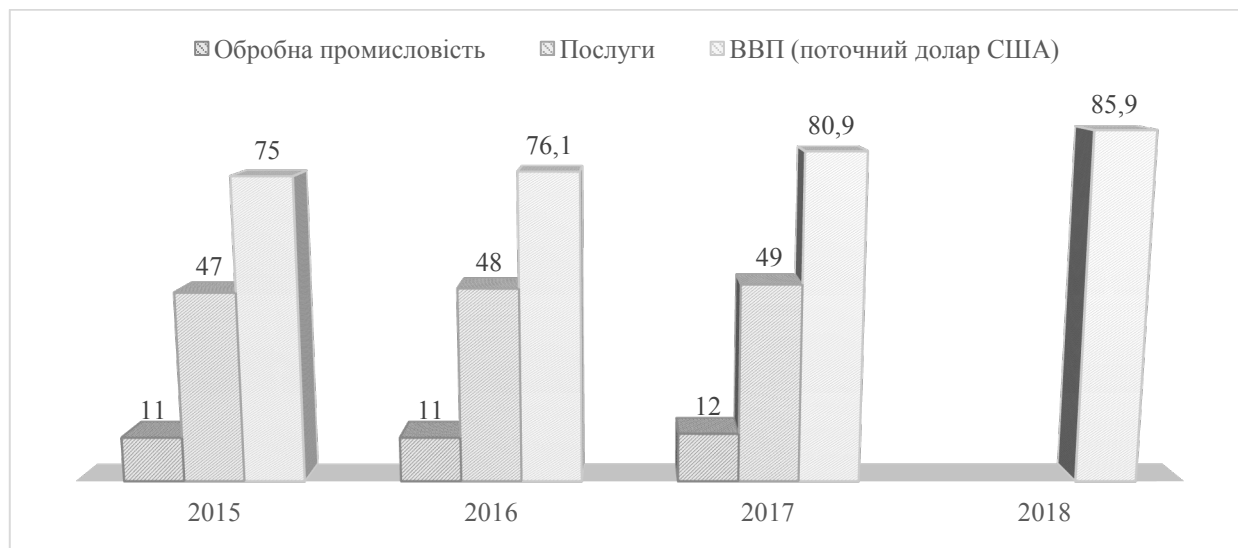


Рисунок 3 – Додана вартість по галузях, трлн. дол. США

Складено за: [12]

Таким чином, додана вартість обробної промисловості матиме тенденцію до зростання наступними періодами. Це пояснюється тим, що глобальні ланцюги доданої вартості пов'язують різні корпорації, галузі в єдину взаємозалежну систему. Аутсорсинг і процес роздрібнення виробництва нині є дуже поширеним явищем. Також глобальні ланцюги доданої вартості дають можливість покращити економічне становище та розвиток країн зі зростаючою економікою.

Україна є порівняно новим учасником глобального ланцюга додавання вартості, але порівняно з Польщею додана вартість (виробництво), % від ВВП, є нижчою. У Стратегії розвитку МСП в Україні було наведено такі статистичні дані: середні підприємства сформують 39,1% доданої вартості за витратами виробництва, а малі підприємства – 8,9%. В Україні немає регулярної статистики про додану вартість МСП та їх внесок в експорт, і тому неможливо зіставити з іншими країнами, але доречно використати дані сусідніх держав зі схожим рівнем розвитку [13, с. 174].

Використовуючи кореляційний аналіз, можна дослідити залежність між різними економічними показниками та проаналізувати вплив ЛДВ на ці показники (таблиця 2).

Таблиця 2 – Кореляційний аналіз впливу валової доданої вартості на економічні показники (Україна)

	Gross value added at basic prices (GVA) (current US\$)	Labor force, total	Population growth (annual, %)	Patent applications, nonresidents	Researchers in R&D (per million people)	Patent applications, residents	Individuals using the Internet (% of population)	Research and development expenditure (% of GDP)
Gross value added at basic prices (GVA) (current US\$)	1							
Labor force, total	-0,560573	1						
Population growth (annual %)	0,3331068	0,1155261	1					
Patent applications, nonresidents	0,8386856	-0,6337719	0,4969577	1				
Researchers in R&D (per million people)	0,3678764	0,9478382	-0,5728092	0,7792357	1			
Patent applications, residents	-0,4631704	0,5209509	-0,3290536	-0,3444695	0,810561	1		
Individuals using the Internet (% of population)	0,5788707	-0,813147	0,6139253	0,3902775	-0,9835476	-0,5788758	1	
Research and development expenditure (% of GDP)	-0,5374859	0,9116506	-0,7743426	-0,3470589	0,9242254	0,5284892	-0,9473404	1

Складено за: [14]

Таким чином, можна зробити висновок, що позитивний вплив на показник валової доданої вартості становлять зростання населення (хоча згідно з таблицею Чеддока міра кореляції є слабкою), заявники на патенти (нерезиденти), адже в Україні, щоб запатентувати якийсь винахід, потрібно вкласти значну суму коштів, тому для заявників-нерезидентів це є більш доступним через краще фінансування наукових дослідів. Також позитивний вплив мають показник дослідників з науково-дослідної роботи, тому що, чим краще будуть розвиватися технології, тим продуктивнішим буде виробництво, що впливатиме на зростання показників доданої вартості, а також показник кількості осіб, що користуються Інтернетом, адже, чим більше людей має доступ до Інтернету, тим більше вони залучені до світового інформаційного простору, що, в свою чергу, дає змогу зрозуміти важливість розвитку глобальних мереж та створення ланцюгів доданої вартості. Зростання цих показників пов'язано зі зростанням показника валової доданої вартості. Негативний зв'язок з показником валової доданої вартості мають витрати на дослідження та розробки, заявники на патенти (резиденти), робоча сила.

Україна у 2018 р. мала нижчий показник залучення обробної промисловості у глобальні ланцюги доданої вартості, ніж у минулі роки (рисунок 4). На це вплинуло багато факторів, зокрема військові дії на Сході України, анексія Криму, несприятлива цінова кон'юнктура, погіршення

дохідності українських підприємств, залежність провідних галузей (чорна й кольорова металургія, машинобудування, хімічна промисловість) від зовнішніх ринків [15, с. 209–210].

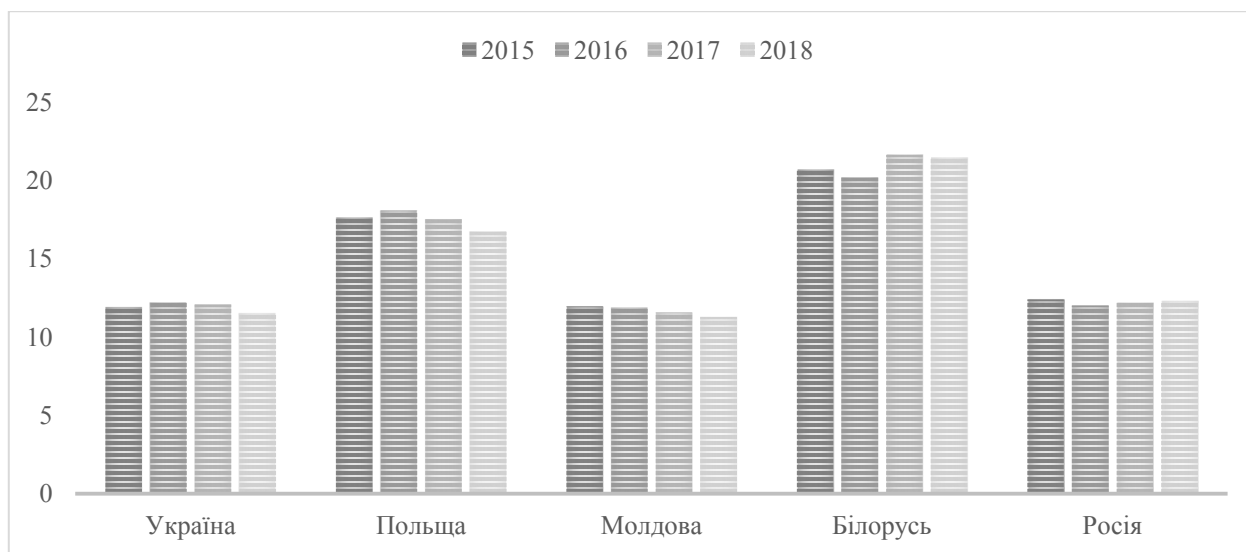


Рисунок 4 – Обробна промисловість, додана вартість (% від ВВП)

Складено за: [16]

Також розглянемо додану вартість за витратами виробництва підприємств за видами економічної діяльності в Україні (таблиця 3).

Таблиця 3 – Додана вартість за витратами виробництва підприємств за видами економічної діяльності в Україні, млн. грн.

Галузь	Роки	Усього	Великі підприємства у % до загальної доданої вартості відповідного виду діяльності	Середні підприємства у % до загальної доданої вартості відповідного виду діяльності
Сільське господарство	2015	183874,4	17,6	51,2
	2016	186933,1	10,6	51,7
	2017	195477,8	4,5	47,0
	2018	201937,8	2,9	52,1
Промисловість	2015	488256,8	60,7	34,1
	2016	651913,4	54,5	39,3
	2017	812468,5	57,3	35,8
	2018	868069,9	56,4	35,1
Будівництво	2015	37068,2	20,4	41,2
	2016	48267,6		
	2017	58500,9	1,8	48,4
	2018	71230,6	6,0	53,0
Оптова та роздрібна торгівля	2015	299500,7	38,2	43,9
	2016	334384,0	29,9	52,3
	2017	455270,9	33,2	49,3
	2018	524664,7	29,5	26,9
Інформація та телекомунікації	2015	48635,4	47,8	37,4
	2016	62610,3	34,3	45,4
	2017	80618,1	33,8	44,7
	2018	89150,5	39,0	39,2

Складено за: [17]

Таким чином, промисловість, оптова та роздрібна торгівля мають найбільшу частку в ланцюгах доданої вартості, а будівництво має найнижчі показники. Необхідно вдосконалювати структуру економіки нашої країни, адже участь у ГЛДВ беруть здебільшого підприємства.

Висновок. Мережевізація, як і ЛДВ, являють собою процес відтворення, виробництва товарів або послуг. Мережевізація дає змогу економити кошти внаслідок роздрібнення на окремі менші блоки виробництва та ланки надання послуг. Ланцюги додавання вартості відрізняються від мережевого виробництва тим, що мережеве виробництво може містити декілька ланцюгів додавання вартості, а в ЛДВ переважає планомірне виробництво. Глобальні ланцюги доданої вартості дають можливість організувати територіальну розосередженість виробництва в єдину цілісну систему для подальшого виробництва продукції. Залучення до ГЛДВ для країн з різною економікою відрізняється, а також прибуток високорозвинених країн є вищим. Головною метою участі у глобальних ланцюгах доданої вартості є досягнення системної ефективності. Світова додана вартість має циклічний розвиток, але все ж тяжіє до зростання. Найбільші показники залучення до ГЛДВ мають обробна промисловість і сфера послуг, адже обробна промисловість поєднує велику кількість галузей, а сфера послуг є невід'ємною частиною майже кожної галузі.

Можна визначити переваги участі країн у глобальних ланцюгах доданої вартості:

1. ГЛДВ дають можливість країнам зі зростаючою економікою стати частиною глобальної економічної системи, отримувати додатковий прибуток, мати доступ до інновацій та знань.

2. Можливість країн зі зростаючою економікою отримувати інвестиції на розвиток виробництва.

3. Розвиток різних галузей економіки; участь у ГЛДВ – це додаткові робочі місця.

4. Додатковий дохід для всіх учасників ГЛДВ.

5. Доступ до місцевих ринків сировини.

6. Доступ до інновацій різних учасників ГЛДВ.

Серед негативних факторів участі у ГЛДВ є такі: не всі компанії можуть займати лідируючі позиції у ГЛДВ, тому переваги всі отримують різні. Ризиком є те, що необхідно ділитися своїми інноваціями з партнерами та іншими компаніями, через що може виникнути велика кількість конкурентів. Також може різко знизитися якість продукції, що виготовляється в інших регіонах (адже необхідно бути впевненими у керівниках та працівниках, людський капітал має важливе значення). Може відбуватися відплив іноземних інвестицій за кордон.

Україна теж є учасником ланцюгів доданої вартості, але порівняно з іншими країнами показник зростання ЛДВ є нижчим. Вітчизняні підприємства повинні збільшувати частку ЛДВ за рахунок удосконалення технологій. Також Україна має приєднатися до міжнародних стандартів звітності про ЛДВ, адже на сьогоднішній день Держстат не надає регулярної звітності стосовно доданої вартості українських підприємств.

Список використаної літератури

1. Jones Lin, Demirkaya Meryem, Bethmann Erika. Global value chain analysis: concepts and approaches. *Journal of International Commerce and Economics*. April 2019. P. 1–29.
2. Kano Liena, Tsang Eric W. K., Wai-chung Yeung Henry. Global value chains: a review of the multi-disciplinary literature. *Journal of international business studies*. 2020. № 51. P. 577–622.
3. Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО). 2015. URL: <https://industryweek.in.ua/docs/global-value-chains-ukr.pdf>
4. Самойленко Л. Б. Вплив глобальних ланцюгів доданої вартості на українську індустрію інформаційних технологій. *Ефективна економіка*. 2016. № 3. С. 1–5.
5. Бусарева Т. Г. Мережева економіка як нова форма розвитку економіки. *Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор»*. Світове господарство і міжнародні економічні відносини. 2018. Вип. 4 (47). С. 9–13.
6. Зюзь Д. В. Сутність та чинники розвитку економічної системи. *Державне будівництво*. 2016. № 2. С. 1–12.
7. Ignatenko Anna, Raei Faezeh, Mircheva Borislava. Global value chains: what are the benefits and why do countries participate. *International monetary fund*. 2019. Working Paper no. 19/18. P. 1–30.
8. Industry including value added. The world bank. URL: https://data.worldbank.org/indicator/NV.IND.TOTL.KD.ZG?end=2018&locations=RU-BY-EE-HU-LV-LT-MD-PL-UA&name_desc=false&start=2015
9. Vieira Susana, Flores Renato G. Jr., Fontoura Maria Paula. The evolution of the world's production fragmentation: 2000 – 2014, a network analysis. *REM WORKING PAPER SERIES*. June 2019. P. 1–34.
10. Черкас Н. Концепції глобальних мереж та ланцюгів створення. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. Держава та економіка*. 2018. № 3. С. 60–70.

11. Pahl Stefan, Timmer Marcel P. Do global value chains enhance economic upgrading? A long view. *The journal of development studies*. 2019. P. 1683–1705.
12. Manufacturing value added. The world bank URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NV.IND.MANF.KD?end=2018&start=2012>
13. Бортнікова Л. П. Можливості глобальних ланцюгів створення вартості для малого і середнього бізнесу. *Економічний аналіз*. Тернопіль, 2018. Т. 28. № 4. С. 173–178.
14. Gross value added. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.FCST.CD>
15. Гужва І. Ю. Механізми активізації участі вітчизняних експортерів у глобальних ланцюгах доданої вартості. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2015. № 6. С. 208–213.
16. Manufacturing value added by countries. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NV.IND.MANF.ZS?end=2018&locations=UA-PL-BY-MD-RU&start=2014>
17. Державний комітет статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/fin/dvvpv/dvvpv_2015_u.htm

References

1. Jones, Lin, Demirkaya, Meryem, Bethmann, Erika (2019), "Global value chain analysis: concepts and approaches", *Journal of International Commerce and Economics*, April, pp. 1-29.
2. Kano, Liena, Tsang, Eric W. K., Wai-chung, Yeung Henry (2020), "Global value chains: a review of the multi-disciplinary literature", *Journal of international business studies*, No. 51, pp. 577-622.
3. United Nations Industrial Development Organization UNIDO (2015), available at: <https://industryweek.in.ua/docs/global-value-chains-ukr.pdf>
4. Samoilenko, L. B. (2016), "The impact of global value chains on the Ukrainian information technology industry" ["Vplyv hlobalnykh lantsiuhiv dodanoi vartosti na ukrainsku industriiu informatsiinykh tekhnolohii"], *Efektivna ekonomika*, No. 3, pp. 1-5 [in Ukrainian].
5. Busarieva, T. G. (2018). "Network economy as a new form of economic development" ["Merezheva ekonomika yak nova forma rozvytku ekonomiky"], *Naukovo-vyrobnychiy zhurnal "Biznes-navihator"*. *Svitove hospodarstvo i mizhnarodni ekonomichni vidnosyny*, iss. 4 (47), pp. 9-13 [in Ukrainian].
6. Ziuz, D. V. (2016). "Essence and factors of economic system development" ["Sutnist ta chynnyky rozvytku ekonomichnoi systemy"], *Derzhavne budivnytsvo*, no. 2, pp. 1–12 [in Ukrainian].
7. Ignatenko, Anna, Raei, Faezeh, Mircheva, Borislava (2019), "Global value chains: what are the benefits and why do countries participate", *International monetary fund*, Working Paper No. 19/18, pp. 1-30.
8. "Industry including value added", The world bank, available at: https://data.worldbank.org/indicator/NV.IND.TOTL.KD.ZG?end=2018&locations=RU-BY-EE-HU-LV-LT-MD-PL-UA&name_desc=false&start=2015
9. Vieira, Susana, Flore,s Renato G. Jr., Fontoura, Maria Paula (2019), "The evolution of the world's production fragmentation: 2000 – 2014, a network analysis", *REM WORKING PAPER SERIES*, June, pp. 1-34.
10. Cherkas, N. (2018), "Concepts of global networks and chains of creation" ["Kontseptsii hlobalnykh merezh ta lantsiuhiv stvorennia"], *Visnyk Kyivskogo natsionalnogo torgovelnno-ekonomichnogo universytety. Derzhava ta ekonomika*, No. 3, pp. 60-70 [in Ukrainian].
11. Pahl, Stefan, Timmer, Marcel P. (2019), "Do global value chains enhance economic upgrading? A long view", *The journal of development studies*, pp. 1683-1705.
12. "Manufacturing value added". The world bank, available at: <https://data.worldbank.org/indicator/NV.IND.MANF.KD?end=2018&start=2012>
13. Bortnikova, L. P. (2018), "Opportunities for global value chains for small and medium-sized businesses" ["Mozhlyvosti hlobalnykh lantsiuhiv stvorennia vartosti dlia maloho i serednoho biznesu"], *Ekonomichnyi analiz*, Ternopil, vol. 28, No. 4, pp. 173-178 [in Ukrainian].
14. "Cross value added", available at: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.FCST.CD>
15. Huzhva, I. Yu. (2015), "Mechanisms for enchancing the participation of domestic exporters in global value chains" ["Mekhanizmy aktyvizatsii uchasti vitchyznianskykh eksporteriv u hlobalnykh lantsiuhakh dodanoi vartosti"], *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, No. 6, pp. 208-213 [in Ukrainian].
16. "Manufacturing, value added by countries", available at: <https://data.worldbank.org/indicator/NV.IND.MANF.ZS?end=2018&locations=UA-PL-BY-MD-RU&start=2014>
17. "State statistics committee of Ukraine", available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/fin/dvvpv/dvvpv_2015_u.htm

K. R. Iliashenko

**GLOBAL NETWORKING AND VALUE ADDED CHAINS
IN THE ECONOMIC GROWTH OF COUNTRIES**

The article considers the substantive characteristics of value chains, highlights the main objectives of the development of global value chains, as well as what is the basis of global economic networks. The definition of «networking» and «value chains» is given. Was highlighted the difference between value chains and network. Three main dimensions of product chains and networks are given – an input-output structure, a territoriality, a governance structure. The characteristics of different types of national economies are compared. The advantages of the network type of economy, the advantages of involvement in global value chains are given. The involvement of different countries in global value chains is shown (on the examples of post-Soviet countries and countries bordering Ukraine). Different industries and their indicators in value chains are characterized (in particular industry including construction, services, manufacturing). A correlation analysis of the impact of gross value added on economic indicators (Ukraine) has been developed (the following indicators were considered – gross value added at basic prices, individuals using the Internet, gross capital formation, wage and salaried workers total, inflation). The components of the countries united by a common network are determined. Compared global trends in value added by industry (manufacturing, services). Was determined which economic indicators have a positive impact on gross value added. Ukraine's participation in global value chains is characterized. Data on value added by production costs of enterprises by types of economic activity in Ukraine are given. Compared the value added of the manufacturing industry of Ukraine with other countries. The negative factors from participation in global value chains are given. It determined which economic indicators are affected by global value chains.

Keywords: *global value chains, networkization, network economy, correlation analysis, gross value added, production processes, fragmentation, global production networks, final product.*

Стаття надійшла до редакції 20.08.2020

DOI 10.24025/2306-4420.0.58.2020.212766

Ляшенко Крістіна, студентка магістратури, факультет економіки та управління, кафедра міжнародної економіки та бізнесу, Черкаський державний технологічний університет

e-mail: kristina33337@gmail.com

ORCID 0000-0002-1342-8087

Iliashenko K. R., master's student, faculty of economics and management, department of international economics and business, Cherkasy State Technological University